

25.11.2021

EOAK/6755/2021

Tiedusteluvalvontavaliokunnalle

Asia: K 8/2021 vp Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020

LAUSUNTO

Tiedusteluvalvontavaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa yllä mainitusta kertomuksesta.

Esitän lausuntoni kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusasiamiehen kertomuksen sisällöstä

Käsittelen tässä lausunnossani lyhyesti vain kertomuksen jaksoa 5.6.7 TIEDUSTELU.

Kertomuksessani mainitsen vireillä olevasta puolustusvoimien salaisen tiedonhankinnan ja osin myös tiedustelutoiminnan tarkastuksesta. Kuten olen todennut, kohde on tärkeä salaisen tiedonhankinnan ja tiedustelun ”rajapinnan” vuoksi ja siksi, että tiedusteluvalvontavaltuutetun toimivalta ei ulotu puolustusvoimien salaisen tiedonhankinnan valvontaan.

Tarkastus tuli vireille syksyllä 2020, mutta asiakirja-aineistoon tarkempi tutustuminen päästiin toteuttamaan vasta kesällä 2021. Tarkastusta on osaltaan hidastanut asiakirja-aineiston turvaluokittelun sen käsittelylle asettamat vaatimukset.

Vireillä on myös suojelupoliisin salaiseen tiedonhankintaan liittyvä tarkastus, joka kertomusvuonna laajeni myös tiedonhankintaluvat myöntäneeseen tuomioistuimeen.

Olen antanut päätökseni tiedusteluvalvontavaltuutetun palomuurisääntelyn tulkintaa koskevassa asiassa, josta mainitsen vuoden 2020 toimintakertomuksessa. Päätöstä on selostettu lausunnossani tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta vuodelta 2020.

Tulevasta laillisuusvalvonnasta

Tulevan vuoden tarkastussuunnitelma on vielä tarkemmin määrittelmättä. Osin asiaan voi vaikuttaa covid19 -tilanteen mahdolliset muutokset.

Joka tapauksessa tulen keskustelemaan tiedusteluvalvontavaltuutetun kanssa valvonnasta ja hänen mahdollisista havainnoistaan tarkemmin ja syvällisemmin kuin mitä käy ilmi hänen toimintakertomuksestaan.

Salaiseen tiedonhankintaan ja pakkokeinoihin kohdistamassani valvonnassa olen vakiintuneesti katsonut, että ylimmän laillisuusvalvojan on syytä kiinnittää erityistä huomiota sellaisten keinojen käyttöön, joista päättää viranomainen, koska näistä puuttuu ulkopuolinen riippumaton arviointi, kun keinojen käyttämisestä ei päättä tuomioistuin.

Tiedustelumenetelmien käyttöä valvoo kaikilta osin tiedusteluvalvontavaltuutettu, joten tiedustelun osalta ei ole edellä kuvaamaani vajetta riippumattoman tarkastelijan osuudesta.

Pidän tärkeänä, että kaikkia salaisen tiedonhankinnan, salaisten pakkokeinojen käytön ja tiedustelutoiminnan osa-alueita sekä kaikkia niissä toimivia viranomaisia valvotaan. Oikeusasiamiehen valvonta voi kuitenkin käytännössä olla lähinnä vain ns. valvonnan valvontaa.

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen

Esittelijäneuvos

Mikko Eteläpää

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asiahallintajärjestelmässä.